

2004-2008 წლების მოწვევის პარლამენტის საქმიანობაში ჩვენი ეკონომიკის გეგრი უკეთურობის ბასაღები დევს

გაზეთი “ბანკები და ფინანსები” – 20 მაისი, № 5, 2008

საქართველოსათვის არჩევნების ციეცხელება უცხო არაა. 21 მაისს საპარლამენტო არჩევნები კარს მოგვადგა და ისევ ისმის თავბრუდამხვევი დაპირებები სიდარიბის დაძლევისა და აღმშენებლობაზე. ასე იყო ოთხი წლის წინ და ასეა ახლაც. “ვარდების რევოლუციით” მოსული პარლამენტი დიდ ნდობას იმსახურებდა, თუმცა, ეს თავდაპირველად. უმრავლესობით მოსულმა სახელისუფლო პარტიამ იმდენი ქნა, რომ პარლამენტი ლამის საღანძღავ სიტყვად იქცა, საკანონმდებლო ორგანო კი ნოტარიულ სამსახურად. ახალი პარლამენტის მოლოდინში საკანონმდებლო ორგანოს განვლილი მუშაობის შეფასება ექსპერტ ლადო პაპავას ვთხოვეთ.

ბატონო ლადო, როგორ შეაფასებდით პარლამენტის ოთხწლიან საქმიანობას ქვეყნის ეკონომიკური გაუმჯობესებისა და განვითარების ხელშეწყობის კუთხით? ეკონომიკური კუთხით?

ნებისმიერი საქმიანობის შეფასება მხოლოდ მუქ ან ღია ფერებში არ შეიძლება. იყო გარკვეული პოზიტივი და გარკვეული ნეგატივიც და მხოლოდ

მათი შეჯერების შედეგად შეიძლება დაკენის გაკეთება. დადებით მხარეებში გამოყოფილი ისეთი კანონების მიღებას, რომელმაც რეფორმების გატარებას შეუწყო ხელი. ეს, პირველ რიგში, საგადასახადო კანონმდებლობას ეხება. ვერ ვიტყვი, რომ კარგი საგადასახადო კანონმდებლობა გვაქვს, მაგრამ ამ პარლამენტმა 2004 წლის ბოლოს დაამტკიცა ადრინდელზე ლიბერალური საგადასახადო კოდექსი, მნიშვნელოვნად შემცირდა გადასახადების სახეობები, საგადასახადო განაკვეთები და შემოდებულ იქნა საგადასახადო არბიტრაჟის ინსტიტუტი. თუმცა, ზურაბ ჟვანიას გარდაცვალების შემდეგ ახალმა პრემიერ-მინისტრმა ეს სამსახური გააუქმა, ანუ რაც დადებითი იყო გაუქმდა, ისე რომ ამოქმედებაც ვერ მოასწრო. ხოლო საგადასახადო კანონმდებლობაში შეტანილ იქნა ისეთი ცვლილება, რომელიც ვერანაირ კრიტიკას ვერ უძლებს: მხედველობაში მაქვს 12%-იანი საშემოსავლო გასახადის განაკვეთის 25%-მდე ზრდა და მის სანაცვლოდ სოციალური გადასახადის გაუქმება, რამაც პრაქტიკულად საგადასახადო ტვირთის დამსაქმებლის მხრიდან დასაქმებულზე გადაიტანა. პროგრესულად ვაფასებ ახალი საბაჟო კანონმდებლობის მიღებას, საბაჟო განაკვეთები განულდა მთელი რიგი საქონლის მიმართ და მხოლოდ 12% დარჩა სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტებზე და 5% საშენ მასალებზე. მნიშვნელოვანი ნაბიჯი იყო ბიზნესის დაწყების ლიცენზირების სისტემის გამარტივება. მაგრამ, ამავედროულად, სერიოზული დანაშაულებრივი ქმედებებიც განხორციელდა. მაგალითად, ანტიმონოპოლიური კანონმდებლობის გაუქმება, რამაც მონოპოლიების განვითარებას შეუწყო ხელი. სულ ცოტა ღიმილს მაინც იწვევს ის, რომ 2007 წლის შემოდგომაზე პრეზიდენტმა შინაგან საქმეთა სამინისტროს დაავალა მარილის თუ შაქრის ბაზარზე მონოპოლიური საქმიანობის დარეგულირება. ინსტიტუციონალურ ცვლილებებში შეცდომა იყო ის, რომ სტატისტიკის დეპარტამენტი ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს დაუქვემდებარეს, რამაც მას დამოუკიდებლობა დააკარგვინა და მთავრობა იმ ინფორმაციას აქვეყნებინებს, რაც აწყობს. ჩვენი კანონმდებლობა არც თუ ისე ცუდია, მაგრამ 4 წლის მანძილზე მისი აღსრულება აბსოლუტურად უვარგისი იყო. მაგალითად, არც ერთ კანონში არ გვიწერია, რომ საკუთრების უფლების ხელყოფა შეიძლება, თუმცა ამ ხელყოფის ფაქტებზე პარლამენტის რეაქცია არ

ჰქონია. დადებით მხარეს ის წარმოადგენდა, რომ “ვარდების რევოლუციის” შემდეგ მოხდა ბიუჯეტის შემოსავლების ზრდა, თუმცა ბიუჯეტის ნაკლი ის იყო, რომ წლის განმავლობაში მასში ძალიან ბევრი ცვლილება შედიოდა. პროფიციტულ ბიუჯეტს კი პლიუსად ვერ ჩავთვლი იმ მარტივი მიზეზის გამო, რომ ღრმად დეფიციტური ბიუჯეტი გვაქვს. მხოლოდ ბიუჯეტის შედგენის მეთოდოლოგია შეიცვალა, სადაც გარკვეულწილად ხარჯები და შემოსავლები ბალანსდება, რის შედეგადაც აჩვენებს, რომ თითქოს 2008 წლის ბიუჯეტი 275 ათას ლარიანი პროფიციტით დაიგეგმა. სინამდვილეში კი, ბიუჯეტის დეფიციტი 375 მლნ ლარი იყო. ფისკალური და მონეტარული პროფიციტულ-დეფიციტურობა ის თვალთმაქცობაა, რომელშიც პარლამენტს მინუსი უნდა დაეწეროს. უარყოფითად შეგავასებდი შრომის კოდექსს, რომელმაც დაქირავებული აბსოლუტურად დაუცველი დატოვა. ევრობლიგაციებთან დაკავშირებით სპეციალური ცვლილება შევიდა კანონში “სახელწიფო ვალის” შესახებ, სადაც გაჩნდა ჩანაწერი, რომ, როცა ქვეყანა ევრობლიგაციებს გამოუშვებს, მთავრობა იღებს ვალდებულებას სესხის ვადები, საპროცენტო განაკვეთი თუ სხვა პარამეტრი გაწერილი იყოს ბიუჯეტში და დამტკიცდეს პარლამენტის მიერ. აშკარად სწორი ცვლილებაა, მაგრამ იმავე ცვლილებაში გარდამავალ მუხლში წერია, რომ ეს მოთხოვნა არ მოქმედებს 2008 წელს. მთავრობა რას გააკეთებს 2008 წელს ევრობლიგაციებთან დაკავშირებით ეს პარლამენტის საქმე უკვე აღარ არის. ასეთი წინააღმდეგობრივია ამ პარლამენტის საქმიანობა... ეკონომიკური კანონმდებლობის თვალსაზრისით პარლამენტის მუშაობას უფრო შეგავასებდი უარყოფითად, ვიდრე დადებითად.

პარლამენტის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებებიდან რომელი მიგაჩნიათ ყველაზე დადებითად და ყველაზე უარყოფითად?

პარლამენტის მცდარი გადაწყვეტილებებიდან გამოვყოფდი კანონს “თავისუფალი ეკონომიკური ზონის” შესახებ, რაც დაანგრევს ქვეყნის ეკონომიკას, როცა ეს ზონა ამოქმედდება, აგრეთვე ცვლილებებს კანონში “ეროვნული ბანკის შესახებ”, რომელმაც რეალურად ეროვნულ ბანკს დამოუკიდებლობა დააკარგვინა და მთავრობის დანამატად აქცია. ხოლო

ყველაზე პროგრესულად სამეწარმეო საქმიანობის ლიცენზირების გამარტივება მიმაჩნია. საქართველოს ფინანსურ ცენტრად გამოცხადება კი ის შემთხვევაა, რომელზეც კომენტარის გაკეთება, ცოტა რთულია. გურგენიძე ჩვენ ქვეყანას უყურებს, როგორც ერთ დიდ ფინანსურ კორპორაციას და არა როგორც სახელმწიფოს.

თქვენი აზრით, რომელმა პარლამენტარმა და კომიტეტმა ითამაშა ყველაზე პოზიტიური თუ ნეგატიური როლი განვლილ საპარლამენტო ცხოვრებაში?

ამ პარლამენტში არ იყო ქვეყნის აღმშენებლობის კანონშემოქმედებითობა. აქ იყო ბრძოლა იმისთვის, რომ ჩვენი სახელმწიფოს ეკონომიკური საფუძველი უფრო მეტად არ დანგრეულიყო, ვიდრე ამას მთავრობა აპირებდა. ამიტომ შემოქმედებითი თვალსაზრისით დეპუტატების გამოყოფა ძალიან ძნელია. რომან გოცირიძემ საინტერესოდ დაიწყო თავისი საპარლამენტო მოღვაწეობა, ახალი საგადასახადო კოდექსის მიღებაში მისი წვლილი ძალიან დიდი იყო, მაგრამ იგი ჟვანიას გარდაცვალების შემდეგ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი გახდა და საპარლამენტო საქმიანობას ჩამოშორდა. ასევე მინდა გამოვყო ირაკლი კოვზანაძე, რომელიც მთავრობას ეროვნული ბანკის გადასდარჩენისთვის ებრძოდა, მართალია სრულად ვერ გადაარჩინა, მაგრამ არც მთლიანად დაანგრევინა. ხოლო უარყოფითი თვალსაზრისით არც ერთი დეპუტატის გამოყოფა არ შემიძლია: მთელი უმრავლესობის ნაკლი ის იყო, რომ ბენდუქიძის ყურმოჭრილი მონები იყვნენ. რაც შეეხება კომიტეტებს, საკმაოდ დიდი დატვირთვა მოვიდა საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტზე, რომლის წევრიც მე ვიყავი, და, არ მინდა ვთქვა, რომ ეს იყო ყველაზე საუკეთესო კომიტეტი, მაგრამ აქ ყოველთვის მოიძებნებოდა ადამიანები, რომლებიც არ იყვნენ ბენდუქიძის დავალებების უტყვი შემსრულებლები. ყველა კომიტეტი, რომელიც ბრმად მიყვებოდა ბენდუქიძეს, დამნაშავეა იმაში, რაც ქვეყანაში მოხდა.

გვანცა სიხარულიძე